

תוכן הענינים

ט	פתח דבר
1	מבוא
	2 תיחום וגבולות
	4 השאלות העיקריות
	5 שאלות מתודולוגיות
	8 סדר הדיון
11	פרק ראשון: הכוח בשיח המערבי העכשווי
	11 הכוח בתרבות המערבית המודרנית
	23 בעיית הכוח בחקר הדתות והמיסטיקה
28	פרק שני: סוגים של כוח בספרות חו"ל
	28 מצב המחקר והצעה חדשה
	30 ההפעלה הפולחנית של הכוחות העליונים
	37 עצמה אישית
	40 כוחה של השפה
	43 סיכום: הכוח בספרות העת העתיקה המאוחרת ובקבלה
47	פרק שלישי: הכוח בקבלה: מבוא תאורטי
	47 הכוח בקבלה
	60 המתודולוגיה של המודלים
	64 ארכי־מודלים של הכוח בקבלה
72	פרק רביעי: מודלים מרחביים של כוח
	73 המודל ההידראולי
	105 המודל האסטרלי
113	פרק חמישי: מודלים של פעולה מרחוק
	114 המודל של הצורה הפועלת
	122 מודל ההתעוררות האיזומורפית

- 142 פרק שישי: שפה, ראייה וכוח
 המודל הלשוני של הכוח 142
 המודל החזותי של הכוח 166
- 174 פרק שביעי: סינתזות מאוחרות: הקבלה והרנסנס
 תפיסות קבליות רנסנסיות והסינתזה של ר' יוחנן אלימנו 174
- 185 פרק שמיני: סינתזות מאוחרות: קבלת המזרח במאה השש עשרה
 הכוח אצל ר' יוסף אבן צייאח 187
 מודלים של כוח אצל ר' משה קורדובירו 200
 הכוח אצל מקובלי דרעה 224
 הכוח אצל ר' מאיר אבן גבאי 232
 סיכום 246
- 249 פרק תשיעי: מסקנות
 הכוח כנושא משותף בספרות הקבלה 249
 הכוח בתרבות היהודית: מבני עומק והמשך הארוך 253
 זרימת ידע בין מרכזים, סינתזות בין מודלים ובניית מודלים 255
 סודו של הכוח, כוחו של הסוד 262
 בין אנתרופוצנטריות לתאוצנטריות 264
 הכוח כנושא לרפלקצייה תרבותית 269
 הכוח והקבלה כגורם מכריע בתרבות המערבית 273
 כיוונים עתידיים למחקר 275
- 279 נספח א: גולם וכוח
 נספח ב: המודל האורגני של הכוח 282
 נספח ג: אפיונים של כוח בקבלה 284
 נספח ד: העצמה ומיסטיקה במודל של הולנבק: עיון ביקורתי 288
- 292 הקיצורים הביבליוגרפיים
 ספרות ראשונית 292
 מחקרים 294
- 308 מפתח המקורות
- 313 מפתח העניינים

CONTENTS

Foreword	v
Introduction	1
Boundaries and Limits	2
Areas of Inquiry	4
Methodological Questions	5
Structure of the Discussion	8
Chapter One: Power in Contemporary Western Discourse	11
Power in Contemporary Western Culture	11
The Question of Power in the Study of Religion and Mysticism	23
Chapter Two: Kinds of Power in Rabbinic Literature	28
The Current State of Research and a New Proposal	28
The Ritual Activation of the Supernal Powers	30
Personal Power	37
The Power of Language	40
Conclusion: Power in Late Antiquity and in Kabbalah	43
Chapter Three: Power in Kabbalah: A Theoretical Introduction	47
Power in Kabbalah	47
The Methodology of Models	60
Meta-Models of Power in Kabbalah	64
Chapter Four: Spatial Models of Power	72
The Hydraulic Model	73
The Astral Model	105
Chapter Five: Models of Action at a Distance	113
The Model of the Active Form	114
The Model of Isomorphic Awakening	122
Chapter Six: Language Vision and Power	142
The Linguistic Model of Power	142
The Visual Model of Power	166
Chapter Seven: Later Attempts at Synthesis: The Kabbalah and the Renaissance	174
Renaissance Kabbalistic Views and the Synthesis of R. Yohanan Alemanno	174

Chapter Eight: Later Attempts at Synthesis: The Kabbalah in the East in the Sixteenth Century	185
Power in the Writings of R. Joseph Ibn Sayah	187
Models of Power in the Writings of R. Moses Cordovero	200
Power in the Writings of the Kabbalists of Dar'a	224
Power in the Writings of R. Meir Ibn Gabbai	232
Conclusion	246
Chapter Nine: Conclusions	249
Power as a Shared Topic of Kabbalistic Literature	249
Power in Jewish Culture: Deep Structures and the Long Durée	253
Flow of Knowledge between Centers, Forms of Synthesis between Models and Model Building	255
The Secret of Power, the Powers of Secrets	262
Between Anthropocentrism and Theocentrism	264
Power as the Subject of Cultural Reflection	269
Power and Kabbalah as a Decisive Factor in Western Culture	273
Future Directions of Research	275
Appendix A: Golem and Power	279
Appendix B: The Organic Model of Power	282
Appendix C: Modalities of Power in Kabbalah	284
Appendix D: Empowerment and Mysticism in Hollenback's Model: A Critique	288
Bibliographical References	293
Primary Sources	293
Studies	295
Index of Sources	308
Index of Subjects	313

ABSTRACT

The present book is the first comprehensive study of the question of power in early Jewish mysticism from its Rabbinic roots up to Safedian Kabbalah. It contains a variety of models, which encapsulate the vast and diverse array of Kabbalistic statements concerning the manner in which power is aroused, extended and distributed. Through these models, I explore the interrelationship of divine and human power, as it is envisaged in major strands of Kabbalistic writing. Throughout the book, I relate the models developed here to contemporary theories of power, both within political philosophy (most notably the works of Michel Foucault) and in Religious Studies.

The models can be sub-divided into various categories: Firstly, one can differentiate between active and passive “meta-models” of power. This basic distinction underlies the subsequent distinctions between discrete models. In the active model, the mystic aspires to transform himself into a center of energy and force, which is then utilized to affect either the divine or the human realm. This process can be contrasted to the passive model, in which the mystic strives to empty his volition in order to become a receptacle for the descent of divine influx. The texts always refer to men, and the problem of gender and power in Kabbalah will be addressed throughout the book.

Secondly, one can differentiate between models involving the transference of power over space (whether mundane or supernal), and those instigating action at a distance – without requiring the mediation of space. The first, spatial, set of models includes the hydraulic model, which conceives of power as a watery substance drawn from its source and subsequently directed through channels into reservoirs. The entire process is enabled through the practice of meditative techniques. Another model belonging to the spatial set is the astral model, in which the power of the stars is drawn down onto talismanic objects, persons or spaces.

The second, non-spatial set of models includes the model of the ‘active form’, which assumes the isomorphism between the human form and the

divine morphe. This model contains the ritual procedures designed at enabling human action to affect divine activity. Another model in this set is that of 'isomorphic awakening'. In this variation, human action arouses potentials latent within the divine realm. A further distinction should be drawn between the linguistic model, which focuses on the power of language to evoke divine power, and the visual model, which emphasizes the magical power of the gaze.

The book also contains historical narratives which capture the unfolding of the theme of power in the development of the Kabbalah. One such narrative locates the roots of Kabbalistic understandings of power within the Rabbinic literature of Late Antiquity. Another historical investigation deals with the interaction of Renaissance Kabbalah and Christian Renaissance culture. In this context, I suggest the possibility that Kabbalistic treatments of power might have influenced the seminal ideas of Machiavelli. Yet another historical thread concerns the attempts to synthesize early Kabbalistic writing on power during the fifteenth and sixteenth centuries. Here I show how the contacts between various Kabbalistic centers following the expulsion of the Jews from Spain facilitated the development of complex literary structures, which attempted to re-arrange (and often harmonize) the discrete models produced by centuries of Kabbalistic writing and practice.

The concluding chapter synthesizes the anthropological, literary and political characteristics of Kabbalistic writing on power. I seek to place these conclusions within two contexts: that of Jewish culture, and that of the interaction between Jewish culture and other cultures – Christian and Muslim. The first investigation seeks to characterize the distinct Jewish understanding of power, the emphasis on ritual and on language in major forms of Jewish culture. Despite the vast diversity of Kabbalistic writing and of Jewish literature in general, it is still possible to point at some forms of commonality, which transcend the analytic mode which characterizes the book as a whole. The second investigation explores issues such as the possible contribution of the study of Kabbalah to the development of contemporary theories of power. This possibility is reinforced by some of the directions suggested by the book, such as investigating the influence of the Kabbalah on Machiavelli.

פתח דבר

ראשיתו של הספר בעבודת הדוקטור שכתבתי באוניברסיטה העברית בשנים תשנ"ח–תש"ס בהדרכתו המסורה והנדיבה של פרופ' משה אידל. רוחו המחקרית המקורית ורבת ההשראה שורה על הספר כולו, גם במקומות שממצאיי הובילו אותי לחלוק על דבריו. עמיתים שונים שליוו את הספר מראשיתו כעבודת הדוקטור תרמו רבות לעיצוב דמותו בדברי עידוד וביקורת גם יחד. במיוחד יש להזכיר את תרומתו של פרופ' יהודה ליבס, שעייין בדקדקנות בשלבים שונים של הכתיבה ותרם מידיעותיו העצומות ומביקורתו החדה. המרת העבודה לספר דרשה שינויים ותוספות מסוגים שונים: עדכונים, תיקונים, תוספות ואף השמטות. במיוחד השתדלתי להתאים את סגנונו של הספר לקהל קוראים רחב יותר, אך זאת מבלי לטשטש את צביונו המחקרי.

תודתי העמוקה נתונה לפרופ' ירון אזרחי ולד"ר בועז הוס, שקראו חלקים מהספר והעירו הערות חשובות ומעוררות מחשבה. פרופ' שרה סבירי וגב' מיכל לוי תרמו רבות לביורור שאלת היחס בין תפיסת הכוח הקבלית לצופיות. הממדים התאורטיים בספר יצאו נשכרים מדייונים עם פרופ' פיליפ וקסלר ופרופ' בני שאנון. זכיתי לעידוד ולהשראה מפרופ' שרל מופסיק ז"ל, שיחסר מאוד לעולם חקר הקבלה. תודתי נתונה גם לד"ר דניאל אברמס ולמר יובל הלמן על הייעוץ והתמיכה בשלבים שונים. חלק מהספר נכתב בזמן שנהייתי ממלגת בתר־דוקטור במחלקה ע"ש גולדשטיין־גורן למחשבת ישראל באוניברסיטת בן־גוריון. הפרק השני במיוחד יצא נשכר מההערות הביקורתיות, אך האוהדות, של חברי המחלקה כאשר הצגתי את הדברים בפניהם. חלקים אחרים נכתבו במכון שלום הרטמן, ואני מודה לחברי המכון על העידוד. במיוחד ברצוני להודות לפרופ' דוד הרטמן על תמיכתו בדרכי הרוחנית והמחקרית.

השלבים המתקדמים של כתיבת הספר והכנתו לדפוס התבצעו לאחר קליטתי בחוג למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים, שנסתייעה בפרס מקרן גולדה מאיר. ברצוני להודות לכל המלווים את תהליך הקליטה, ובמיוחד לראש המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, פרופ' גלית חזן־רוקם. הדפסת הספר התאפשרה הודות למענקים של קרן קייב מניו יורק, קרן לובין שעל יד הפקולטה למדעי הרוח, הקרן ע"ש צ'רלס וולפסון שעל יד המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל ומכון שלום הרטמן, ועל כך תודתי מקרב לב. תודתי נתונה גם למכון לתצלומי כתבי היד העבריים שעל יד בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי על הרשות לעייין בכתבי היד המצוטטים כאן. כמו כן זכיתי לתמיכה משמעותית מקרן הזיכרון לתרבות יהודית. לבסוף, ברצוני להודות למר דן

בנוביץ, מנהל הוצאת מאגנס, לגב' טלי אמיר ולשאר עובדי ההוצאה ולגורמים השונים המעורבים בשיפוט ובהוצאה לאור של הספר על הסבלנות, המסירות והדייקנות של עבודתם. מר אברהם בן-אמיתי ערך את הספר בצורה רגישה ועמוקה ביותר. תודתי נתונה גם למשפחתי על העידוד.

הספר מוקדש לרעייתי רונה, שאהבתה היא מקור עצום של כוח עבורי. בננו אביתר דוד נולד עם סיום כתיבת הספר.

יהונתן גארב

האוניברסיטה העברית בירושלים
שבועות תשס"ד